

ΤΡΕΙΣ ΑΕΤΟΙ

Ἡ ποντιακή μούσα σέ ἐξαιρετικές στιγμές

Συμπυκνωμένα συναισθήματα καί πεντακάθαρους στοχασμούς ἐκφράζουν πολλά ἀπό τὰ τραγούδια τοῦ ποντιακοῦ λαοῦ. Ἀνάμεσα σ' αὐτά ἰδιαίτερη θέση κατέχει αὐτό, πού θά παρουσιάσωμε σήμερα ἀπό τή στήλη αὐτή. Τό παραθέτομε πρὶν ἀπό κάθε σχόλιο.

Τρεῖς ἀετοί, τρεῖς ἀτετοί κι' οἱ τρεῖς γαϊτανοφρύδοι
ἐπαίραν τή στράταν, στρατίν κι' ἐχπάστανε νά πᾶνε
Ἔνας ἐπαραμέθυξεν κι' ἐρροῦξεν κι' ἐκοιμέθεν
ἄλλος ἐπαραστράτησεν κι' ἐσάσεφεν κι' ἐπέμνεν
κι' ἄλλος ἐπαραγέρασεν κι' ἐτσακοφτερουλίεν
Μὴ κλαῖτε ἀτον, π' ἐμέθιξεν, Ἀπομεθύν' καί πάει.
Μὴ κλαῖτε ἀτον π' ἐσάσεφεν. Κατερωτᾶ καί πάει.
Κλάφτεν ἀτόν, π' ἐγέρασεν, κι' ἐτσακοφτερουλίεν:

Τό ποίημα περιέχει ὠραίες συμβολικές εἰκόνες. Ἐχει ὕψος λιτό καί περιεχόμενο ὀλοκληρωμένο. Κυρίαρχες μορφές εἶναι "οἱ τρεῖς ἀετοί".

Ὁ ἀετός, σάν ποιητικό σύμβολο, χρησιμοποιεῖται συχνά στά δημοτικά μας τραγούδια. Στά ἐλλαδικά δημοτικά τραγούδια συμβολίζει τήν λεβεντιά

"Ἔνας ἀητός καθότανε στόν ἥλιο καί λιαζότανε

Στήν ποντιακή ποίηση τό πουλί αὐτό ἐκφράζει ποικίλους συμβολισμούς. Μὲ ἀετό παρομοιάζεται ὁ γαμπρός.

Σήμερα στεφανώνεται ἀητέντς τήν περιστέραν

Στόν ὕμνο τῆς ποντιακῆς μούσας πρὸς τόν ἄγνωστο ἀκρίτα πολεμιστή ὁ ἀετός συμβολίζει τήν ἀδράτη δύναμη, πού ἐνεργεῖ σάν θεῖα πρόνοια γιά λογαριασμό τοῦ Ποντίου ἀκρίτα, ὁ ὁποῖος ἔπεσε νεκρός μαχόμενος γιά τὰ ἰδανικά τοῦ ἐλληνισμοῦ. Ὁ νεκρός ἥρωας δέν πηγαίνει στήν ἀφάνεια. Ἔνας ἀητός ἀνεβάζει τήν δόξα του σιούς οὐράνιους αἰθέρας.

Ἀητέντς ἐπεριπέτανεν ψηλά σά ἐπουράνια
κι' ἐκράτνεν καί σά κάρτιαν ἀτ' παλληκαρί βραχιόνας

Ἀλλά ἄς ζαναγυρίσωμε στό τραγούδι μέ τοὺς τρεῖς ἀετούς. Νά δοῦμε τὰ μηνύματα, πού βγαίνουν μέσα ἀπό τοὺς στίχους του.

Οι τρεις άετοι συμβολίζουν τρεις ανθρώπους και τρεις καταστάσεις ταυτόχρονα.

Εκκινούν για τον άγώνα της ζωής τρεις άετοι "γαϊτανοφρόδοι".
"Ένας από αυτούς συμβολίζει τον γέροντα.

Έπαίραν τή στραταν στρατίν κι' έχπάστανε νά πᾶνε

Και ό γέροντας θέλει νά ζωνισθῆ.Και γι' αυτόν ή ζωή δέν σταματᾶ.
Τά γηρατειά άπλῶς δέν μπορούν ὅσο τά νιάτα."Όμως,έξακολουθεῖ και ό
γέροντας νά αγαπᾶ τή ζωή.θέλει νά άγωνισθῆ ὡς τό τέλος.

Οι τρεις χαρακτηριστικές κοινωνικές καταστάσεις,πού ύπνοοῦνται
στό ποιημα,είναι οι εξῆς: 'Η ύπέρμετρη διασκέδαση.Οι πρόεσκαιρες αντι-
ξοότητες. 'Η άδυναμία τῶν γηρατειῶν.

'Η ὄμορφη και ἔλκυστική ζωή παρασύρει τον ενα στην παραζάλη τῆς
μέθης.Παρακουρασμένος από τήν κραιπάλη άποκάμνει και παραδίνεται στην
άγκαλιά του Μορφέα.Μά αυτός θά συνέλθῃ γρήγορα." 'Απομαθύν' και πάει".
Θά καταλάβῃ μετά τον κορεσμό του γλεντιού ὅτι ὅλες οι άπολαύσεις τῆς
ζωῆς δέν εξασφαλίζουν πάντοτε τήν εὐτυχία. 'Η ζωή είναι άκατάπαυστος
άγώνας και από τον άγώνα τουτο μέ μέσα τίμια άπολαμβάνει κανείς τήν
άληθινή χαρά.

'Αλλά και ό άλλος άγωνιστής,πού άτύχησε και παραστράτησε,θά
ξανάβρῃ τον έαυτό του.Μήν πλάφετε οὔτε αυτόν.'Αφού έχει ισχυρή θέληση
και είναι ευγενῆς άγωνιστής θά νικήσῃ τίς αντιξοότητες και θά βρῆ τήν
διέξοδο,πού θά τον ὀδηγήσῃ σέ καινούργιους άγῶνες,στη χαρά και τήν εὐ-
τυχία.

Μή κλαῖτε άτόν π'έσάσεφεν.Κατερωτᾶ και πάει

Οι δυό πρώτοι άγωνιστές συμβολίζουν τήν δυναμική ὄψη τῆς ζωῆς.
Και ή ύπέρμετρη διασκέδαση και οι αντιξοότητες τῆς ζωῆς είναι φαινό-
μενα κοινωνικά.Είναι καταστάσεις αναπόφευκτες."Όμως αυτές ξεπερνιούν-
ται. 'Η ποντιακή μοῦσα στό σημεῖο αυτό κάνει αυτοέλεγχο και προσδιορί-
ζει μέ ρεαλισμό τό περιεχόμενο τῆς κοινωνικῆς αναγκαιότητας και τῆς
ψυχολογικῆς δεοντολογίας.

'Ο τρίτος άετός συμβολίζει ~~την~~ τραγική φάση τῆς ζωῆς.Συμβολίζει

τήν τραγική θέση τοῦ γέροντα, πού δέν θέλει νά γίνη βάρος τῆς ζωῆς, ἀλλά κοπιάζει νά ἀγωνισθῆ μέ ὅσες δυνάμεις τοῦ ἀπέμειναν. "Ὁμως, ἀλίμονο".

Κι' ἄλλος ἐπαρεγέρασεν κι' ἔτσακοφτερουλίεν:

Πετοῦν οἱ ἀετοί δῶθε κεῖθε. Διαγράφουν κύκλους στούς οὐράνιους ὄριζοντες. Ἀγωνίζονται οἱ ἀετοίς τῆς ζωῆς. Τῆς χαρίζουν ἀγῶνες καί τήν ἀπολαμβάνουν σωστά.

Μά ἕνας ἀετός στέκει παράμερα. "Ἐχει ὄνειρα." Ἐχει καρδιά ζεστή. Πισθεῖ ἡ ψυχὴ του ἀγῶνες. Νοσταλγεῖ κι' αὐτός τοὺς οὐράνιους αἰθέρες. "Ὁμως, τοῦτος ὁ ἀετός δέν μπορεῖ." Ἐχει τσακισμένα τὰ φτερά.

Κλάφτεν αὐτόν π' ἐγέρασεν κι' ἔτσακοφτερουλίεν

Θολό τό βλέμμα τοῦ γέροντα. Τό μέλλον δέν τοῦ ἀνήκει καί τό παρελθόν τό ἔχει χάσει. Ξέρει τί ἔχασε. Καμαρώνει αὐτούς, πού τό ἀπολαμβάνουν. Πσχίζει μέ τήν καρδιά νά ἀγωνιστῆ, μά τό σῶμα δέν μπορεῖ. Καί ὁ πόνος του γίνετα βαρύτερος, γιατί τώρα ἔχει πλειότερη γνῶση καί καταλαμβάνει πι' ο καλά αὐτ' πού ἔχασε.

Ἡ τελευταῖος στίχος τοῦ τραγουδιοῦ, πού εἶναι παράπονο τοῦ γέροντα καί ταυτόχρονα μιὰ παράκληση γιά κατανόηση τῆς τραγικῆς του θέσεως, ἀποτελεῖ ἠθικό σάλπισμα τῆς ποντιακῆς μούσας: Νά κατανοήσουν οἱ νέοι τήν ψυχολογική θέση τῶν γερόντων. Ἀποτελεῖ ὑπέρτατο ἠθικό χρέος αὐτούς, πού ἡ ἐκπλήρωσή του θεμελιώνει τό ἀντιστοιχο δικαίωμά τους γιά τήν ἴδια κατανόηση ἀργότερα, ὅταν θά ἀκοῦν τήν ἴδια νότα τῆς μούσας.

Κλάφτεν αὐτόν π' ἐγέρασεν κι' ἔτσακοφτερουλίεν:

Στάθης Εὐσταθιάδης